

د ستراتیژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز
۲۰۱۹/۰۱/۱۵

معادن کاری های خودسرانه و غیر حرفه ای در افغانستان

مرکز مطالعات استراتیژیک و منطقی هفتۀ گذشته بر اثر فرو ریختن دیوارهای یک گودال بزرگ بالای ریگ شویان بدخشانی در روستای «شپو» ولسوالی کوهستان این ولایت ۳۰ تن جان باختند و ۱۵ تن دیگر آنان زخم برداشتند. به گفته مقام های محلی بدخشان این گودال دارای عمق بیشتر از ۲۰ متر بود که از سوی مردم منطقه به گونه غیر حرفه ای و خودسرانه به منظور زرشوی و به دست آوردن طلا حفر شده بود.

ناامنی و ضعف در مدیریت حکومت مرکزی باعث شده تا مردم بخصوص زورمندان و اشخاص مسلح غیر مسؤول وبا استفاده از فقر و بی کاری مردم، دست به کندن کاری ها و استخراج خودسرانه و غیر حرفه ای در مناطق مختلف کشور بزنند. این معدن کاری های خودسرانه بدون تدابیر ایمنی و توجه به امنیت صحتی و شغلی کارگران صورت می گیرد که همواره باعث همچون حوادث مرگباری می شود.

با آنکه پس از سال ۲۰۰۱ م با روی کار آمدن نظام جدید در افغانستان، امیدها بر این بود که نظام جدید به بخش استخراج قانونی و حرفه ای معادن توجه بیشتری خواهد کرد، اما با گذشت حدود ۱۸ سال و مصرف صدها میلیون دالر، هنوز هم گزارش ها حاکی از آن است که معادن افغانستان به شکل غیرقانونی و غیر حرفه ای استخراج می گردد.

معادن افغانستان، روش های استخراج معادن در این کشور، نبود تدابیر ایمنی در وقت استخراج معادن و این که در عرصه استخراج معادن افغانستان، حکومت افغانستان چه دستورالعملی را اتخاذ نماید؟ از جمله مواردی است که در اینجا مورد بحث قرار گرفته شده اند.

معادن در افغانستان

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

علی‌رغم اینکه مردم افغانستان از جمله فقیرترین ملت‌های جهان به شمار می‌روند و همه ساله ده‌ها تن از ساکنین این کشور به نسبت فقر و بی‌کاری از راه‌های مختلف در داخل و خارج این کشور قربانی پیدا کردن یک لقمه نان برای خود می‌شوند؛ اما خاک این کشور از جمله غنی‌ترین سرزمین‌ها در منطقه شناخته شده است که دارای انواع مختلف منابع طبیعی و ثروت‌های دست‌نخورده فراوان طبیعی می‌باشد.

بر بنیاد گزارشی که در سال ۱۸۹۰ میلادی از طرف جیولستان بریتانیا تهیه گردید، و پس از آن تحقیقاتی که توسط روس‌ها، امریکایی‌ها، آلمانی‌ها و فرانسوی‌ها در رابطه به معادن افغانستان در این کشور انجام یافت، همه بیان‌گر آن است که افغانستان از ذخایر بزرگ گاز، نفت، ذغال سنگ، طلا، نقره، لاجورد، مس و غیره برخوردار است. همچنان بر بنیاد تحقیقات پنج ساله‌ای که از طرف اداره زمین شناسی ایالات متحده آمریکا از سال ۲۰۰۶ الی ۲۰۱۰ میلادی صورت گرفت، ارزش معادن افغانستان یک تریلیون یا یک هزار میلیارد دلار گفته شده است. و همگام با این حکومت افغانستان ارزش معادن کشور را حدود سه تریلیون دلار تخمین می‌نماید و گفته شده که محل‌هایی که تا کنون در سرتاسر افغانستان تشخیص شده است به ۱۴۰۰ محل می‌رسد.

معادن کاری در افغانستان

با آنکه در کشورهای دیگر جهان، معادن و سرمایه‌های خفته و زیر زمینی شان باعث فقر زدایی، رفاه و آسایش ملی و بیانگر ثبات منطقی ملت شان دانسته می‌شود؛ اما افغانستان با آنکه دارای معادن و منابع طبیعی دست‌نخورده زیادی می‌باشد؛ اما ناامنی‌های طولانی و بی‌ثباتی فراگیر سیاسی مانع استفاده درست از منابع و معادن این کشور شده است. و بالعکس روند استخراج غیرقانونی و غیرحرفه‌ای آن از ده‌ها سال ادامه داشته است که بیشتر اوقات همین استخراج غیرقانونی و غیر حرفه‌ای آن، تبدیل به قبرهای دسته جمعی برای کارگران این معادن شده است. بر اساس معلومات کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری «سکتور معادن افغانستان به جای آن که فرصتی برای این کشور باشد، تبدیل به یک چالش شده، چرا که رابطه مستقیمی با مواد مخدر و آشوب‌های گروه‌های آشوبگر دارد» این کمیته در یک گزارش خود استخراج غیرقانونی در معادن افغانستان را به **هشت** کتگوری بیان کرده است:

1. استخراج معدنی که در ساحات خارج از کنترل دولت افغانستان قرار دارند. با آنکه قرارداد همچون معادن از سوی وزارت معادن و پترولیم داده شده است؛ اما مجبورند به گروه‌های مسلح غیر قانونی در منطقه و یا در مسیری که کارگران و یا محصولات انتقال می‌یابند، پول بدهند.
2. معدنی که در مناطقی خارج از کنترل دولت افغانستان قرار دارند، اما با وزارت معادن قرارداد ندارند و به گونه مطلق تحت کنترل گروه‌های مسلح غیرقانونی استخراج می‌شود.
3. استخراج معادن که در آن چهره‌های سیاسی به شمول اعضای پارلمان افغانستان دخیل اند و یا هم مالک و کنترل کننده آن اند.
4. استخراج معادن بدون تعقیب شرایط قرارداد و یا ملزومات قانونی، از جمله استخراج تحت قرارداد اکتشافی و یا عدم تعقیب تدابیر ایمنی و صحتی (OHS) و یا دیگر ملزومات انکشاف محیطی و اجتماعی.
5. ادامه استخراج معادن بعد از پایان قرارداد آن.
6. استخراج معادن توسط شرکت‌هایی که در کارهای زیربنایی پروژه دخیل هستند، مواد ساختمانی مورد نیاز برای پروژه‌های خود را بدون داشتن قرارداد از معادن به دست می‌آورند.
7. استخراج معادن تأیید نشده به دلیل مهلت قانونی قراردادی.
8. معدن کاری غیر مسلکی و در مقیاس کوچک بدون کسب جواز و یا قرارداد.

معادن کاری‌های بدون تدابیر ایمنی

عدم موجودیت تدابیر ایمنی یکی از موارد قابل بحث در استخراج معادن افغانستان است. اکثریت معادن افغانستان خودسرانه، به شیوه‌های ابتدایی و غیر معیاری استخراج می‌شوند که باعث جان گرفتن کارگران در این معادن می‌شود. حادثه اخیر ولایت بدخشان که بدلیل استخراج خودسرانه و غیرحرفه‌ای به وقوع پیوسته است، نخستین حادثه‌ای نیست که جان حدود ۳۰ تن از کارگران را می‌گیرد. از این پیش بارها در همچون حوادثی ده‌ها تن از کارگران معادن کشته

د پانو شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوئې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

شده‌اند. بگونه مثال در ۱۴ سپتامبر ۲۰۱۳م در اثر ریزش معدن زغال سنگ در منطقه «آبخورک» ولسوالی **روی و دوآب** ولایت سمنگان ۲۷ نفر کشته و حدود ۳۰ تن دیگر زخمی شدند. همچنان در ۳۰ اپریل ۲۰۱۴م در حادثه دیگری در منطقه «دهن تور» ولسوالی **دره صوف** ولایت سمنگان در یک معدن زغال سنگ حدود ۱۶ کارگر کشته شدند. نبود یک پلان عملی برای معدن‌کاری حرفه‌ای و نیز عدم موجودیت تدابیر ایمنی مربوط به معدن‌کاری باعث شده که همه ساله ده‌ها کارگر معدن در افغانستان کشته و زخمی شوند. بر اساس **یافته‌های** نهاد مدنی گروه تحقیق و دفاع از حقوق بشر که بعد از بررسی شصت معدن در ولایت‌های مختلف افغانستان در سال ۲۰۱۵م نشر شده، نشان می‌دهد که حقوق مادی اندک، نبود وسایل هشدار دهنده در زمان خطر، نبود لباس‌های ایمنی، نبود گروه نجات، نبود غذای سالم، نبود ترانسپورت منظم، وجود گرد و غبار بیش از حد در معدن، وجود گازهای سمی، کمبود آکسیجن و زورگویی صاحبان کار، همه از مواردی اند که وضعیت کارگران را در معدن افغانستان فاجعه بار ساخته است.

بایدهای کاری دولت نسبت به معدن‌کاری

در رابطه به معدن‌کاری یا چگونگی استخراج معدن در افغانستان نیاز است که دولت افغانستان موارد ذیل را در نظر داشته باشد:

جلوگیری از استخراج غیر قانونی معدن: استخراج غیر قانونی معدن از سوی زورمندان و گروه‌های مسلح غیر قانونی یکی از عوامل مهم است که نسبت به امنیت صحتی و شغلی کارگران معدن، بی‌پروایی‌ها را بیشتر ساخته است. هر چند یکی از عوامل مهم استخراج غیر قانونی معدن نبود امنیت است، اما در مناطق تحت کنترل دولت افغانستان نیاز است تا از استخراج غیرقانونی و غیر حرفه‌ای معدن توسط زورمندان محلی، چهره‌های سیاسی و دیگر مقام‌های دولتی جلوگیری صورت گیرد و یا حداقل از کارکرد آن‌ها نظارت جدی شود.

موجودیت فساد: موجودیت فساد اداری و نبود نظارت از سوی حکومت افغانستان بر کار استخراج معدن، باعث شده که صاحبان کار از کارگران سوء استفاده کنند و کارگران را از حقوق لازمی که یک کارگر باید داشته باشد محروم سازند. عدم موجودیت شفافیت در انعقاد قراردادها و عدم نظارت درست بر کارهای عملی استخراج، همواره مورد نگرانی بوده است؛ اما در این عرصه نیاز است که حکومت افغانستان برای محو پدیده فساد در وزارت معدن و پترولیم روی یک استراتژی مؤثر و عملی کار کند، تا بتواند از فساد در این سکتور جلوگیری کند.

نبود ظرفیت: حکومت افغانستان با گذشت بیش از ۱۸ سال، هنوز هم با مشکلات زیادی در زمینه مدیریت منابع طبیعی، چگونگی عقد قراردادهای استخراج معدن کشور روبرو است. یعنی نبود ظرفیت برای مدیریت و استخراج حرفه‌ای معدن افغانستان در وزارت معدن و پترولیم، یکی دیگر از عوامل مهمی است که افغانستان را از استفاده منابع دست‌نخورده زیرزمینی خویش، برای رفاه و توسعه اقتصادی کشور محروم ساخته است. همچنان زمینه را برای معدن‌کاری‌های خودسرانه و غیر حرفه‌ای برابر ساخته است، در این عرصه نیاز است تا وزارت معدن و پترولیم در مطابقت با معیارهای بین‌المللی برای ظرفیت‌سازی در این سکتور کارهای مؤثری را روی دست گیرد.

پایان